

जिज्ञास्यि न० अस्मि जिज्ञासा राजद० परनि० साङ्गोपच ।
अस्मिजिज्ञासायाम् ।

जित् त्वि० जि-क्विप् । जेतारि । “मारजित् श्लोकजि-
क्विप्” अमरः “स्वर्जिता यजेत” “विश्वजिता यजेत”
श्रुति । “यजेत वाश्वमेधेन स्वर्जिता गोपवेन वा” मनुः
जित त्वि० जि-कर्मणि क्त । १०० राजिते २ पराभते । भावे
क्त । २ जये न० । तदस्यास्ति अच् । ४ अर्हदुपासकभेदे
पु० हेमच० ।

जितकाशि पु० जितः अभ्यासश्रुतया दृढीकृतः काशिः
सृष्टिर्येन । दृढसुप्तौ घोषभेदे नीलकण्ठः ।

जितकाशिन त्वि० जितेन जयेन काशते प्रकाशते काश-
णिनि । १ जिताहवे, जयिनि हेमच० । “अनिरुद्धो
रणे वाणो जितकाशी महाबलैः” हरिवं० १७७ अ० ।

जितक्रोध त्वि० जितः क्रोधो येन । १ क्रोधशून्ये २ विष्णौ
पु० । “भनोहरो जितक्रोधो वीरवाङ्मविदारणः” विष्णुसं०
“वेदमर्यादां स्थापयन् अक्षरान् हन्ति न तु कोपवशात्”
भाष्योक्तेः तस्याक्षरहननाय न कोपः किन्तु वेदमर्या-
दारक्षार्थ एवेति न तस्य कोपशक्तितेति बोध्यम् ।
जितमन्युरप्युभयत्न । “अनन्यूपोऽनन्योर्जितमन्यु-
र्भयापहः” विष्णुसं० ।

जितनेमि पु० जिता नेमिरत्न । आश्वत्थदण्डे हेमच०
जितलोका त्वि० जितः आयत्तीकृतः कर्मादिद्वारा लोकाः
स्वर्गादियेन । इष्टापूर्त्तादिकर्माभिः आयत्तीकृतस्वर्गा-
दिलोके धार्मिके “स एकः पितृणां जितलोकानामा-
ग्रथ ये शतं पितृणां जितलोकानामानन्दः शत०
ब्रा० १७.१।२२ । “पितृणां दक्षिणमार्गसुयायिनाम्
आर्द्धपिण्डपितृयज्ञादिकर्माभिः पितृतोषणद्वारा जितो
लोको यैस्ते यदा जिता लोका वेषामिति जितलोकाः”
भा० । २ अभिभूतलोके त्वि० ।

जितवत् त्वि० जि+क्तवत् । १ कृतजये स्त्रियां ङीप् सा च
उशीनरन्तपस्य २ कन्यायाम् । “अस्ति मे मानुषे लोके
नरदेवात्मजा सखी । नाम्ना जितवती नाम रूपयौवन-
शालिनी । उशीनरस्य राजर्षेः सत्यसम्पत्स्य धीमतः ।
दुहिता कथिता लोके मानुषे रूपसम्पदा” भा० आ० ६६ अ०

जितव्रत त्वि० जितमायत्तीकृतं व्रतं येन । १ आयत्तीकृतव्रते
श्रुतव्ये २ हविर्दानपुत्रभेदे पु० “हविर्धानाहविर्धानी
विदूरास्तुत घट् सुनान् । बर्हिषदं गयं शुक्लं हव्यं सत्यं
जितव्रतम्” भाग० ४।२१।८ ।

जितशत्रु पु० जितः शत्रुर्येन । १ पराजितरिपुके रिपुजय-
कर्त्तरि । २ अर्हतां पितृभेदे पु० हेमच० ।

जिताक्षर त्वि० जितानि आयत्तीकृतानि अक्षराणि शीघ्रं
तद्वाचनपाठवादि येन । दृष्टिमात्रेण अक्षरवाचनशक्ति-
युक्ते ।

जितात्मन् त्वि० जितो वशीकृत आत्मा इन्द्रियं मनो वा येन ।
१ जितेन्द्रिये । २ आङ्गभागाहं देवभेदे पु० कीर्त्तिमच्छब्दे
२०६।१८० दृश्यम् ।

जितामित्र त्वि० जितः अमित्रो येन । १ शत्रुपराजयकर्त्तरि
२ जितकामादिरिपुके च । ३ विष्णौ पु० शब्दरत्ना० “अजो
महार्हः स्वाभाव्यो जितामित्रः प्रमोदनः” विष्णुसं०
“जिता अमित्रा अभ्यन्तरा रागद्वेषादयो बाह्या राव-
णादयश्च येनासौ जितामित्रः” भा० ।

जितारि पु० जिता अरयो अभ्यन्तरा रागादयो बाह्याश्च
रिपवो येन । १ बुद्धे त्रिका० २ दत्तार्हत्पतिरि हेमच०
३ जितशत्रौ शत्रुजयकारिणि ४ कामादिरिपुजयकर्त्तरि
च त्वि० ५ अविचितो नृपस्य पुत्रभेदे पु० “अविचितः
परिचितु शबलाश्वश्च वीर्यवान् । आदिराजो विराजस्य
शाल्मलिश्च महाबलः । उच्चैः श्रवा भङ्गाकारो जितारिश्चा-
त्मः सुतः” भा० आ० ६४ आ० ।

जिताष्टमी स्त्री आश्विनकृष्णाष्टम्यां जीमूतवाहनपूजाद्यङ्गभू-
तायां जीमूताष्टम्यां तत्र कर्त्तव्यसुक्तं प्रसूतकारिणि
भविष्योत्तरे “इषेमाश्वसिते पक्षे अष्टमी या तिथिर्भवेत् ।
पुत्रसौभाग्यदा स्त्रीणां ख्याता सा जीवपुत्रिका ।
शालिवाहनराजस्य पुत्रो जीमूतवाहनः । तस्यां पूज्यः
स नारोभिः पुत्रसौभाग्यलिप्सया । प्रदोषसमये
स्त्रीभिः पूज्यो जीमूतवाहनः । पुष्करिणीं विधायाथ
प्राङ्मुखे चतुरश्रिक्वाम्” । विष्णुधर्मोत्तरे “पूर्वद्वार
परेद्वारं प्रदोषे यत्नं चाष्टमी । तत्र पूज्यः सदा
स्त्रीभिः राजा जीमूतवाहनः” । तथा च यदिने
प्रदोषव्यापिनी अष्टमी तत्रैव व्रतम् । उभयदिने चैव
परदिने त्रिसन्ध्यव्याधित्वात् । उभयदिने प्रदोषाव्याप्तौ
उदयगामिन्यां तदुक्तं निर्णयाश्रितसिन्धौ “लक्ष्मी
व्रतं चाभ्युदिते शशाङ्के यत्नाष्टमी आश्विनकृष्णपक्षे ।
तत्रोदयं वै कुरुते दिनेन ! तदा भवेज्जीवितपुत्रिका
सा” इति अस्यामष्टम्यां स्त्रीभिर्न भोक्तव्यम् “आश्विन-
व्यासिताष्टम्यां याः स्त्रियोऽजं हि भुञ्जते । नृतवत्-
स्य भवेयुस्ता वैधव्यञ्च भवेदुभयम्” वचनात् ।